

МІСЦЕ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі розглянуто теоретичні аспекти, сутність та значення стратегічного планування. Наведено переваги та недоліки застосування стратегічного планування на підприємстві та зроблено висновки щодо ефективності стратегічного планування.

Ключові слова: стратегічне планування, конкуренція, планування, управління, стратегічний менеджмент.

Abstract

The paper deals with the theoretical aspects, the essence and significance of strategic planning. The advantages and disadvantages of using strategic planning in the enterprise and conclusions about the effectiveness of strategic planning are presented.

Keywords: strategic planning, competition, planning, management, strategic management.

Вступ

В наш час економіка України характеризується погіршенням стану господарської діяльності підприємств і зазнає кризових явищ. Керівництво компаній повинно знаходити нові концепції управління, що сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності. Такою концепцією для української економіки є стратегічне управління, основа якого — стратегічне планування, що являється єдиним способом формального прогнозування майбутніх проблем і можливостей. Для того, щоб стратегічне планування на підприємстві здійснювалось ефективно, необхідно дослідити його значущість в процесі управління підприємством.

Теоретичні та практичні аспекти стратегічного планування в управлінні підприємством розглядалися у працях вітчизняних і зарубіжних вчених : Р. Акофф, І. Ансофф, В. Архіпов, В. Бабиц, О. Віханський, Г. Висоцький, В. Герасимчук, П. Друкер, А. Томпсон, В. Єфремов, О. Кузьмін, Л. Мельник, В. Пономаренко, М. Бондаренко, С. Попов, З. Шершньова, О. Ястремська та інші.

Метою даного дослідження є узагальнення особливостей та складових процесу стратегічного планування в процесі розробки перспективних варіантів розвитку підприємства.

Виклад основних результатів дослідження

Для того щоб підприємство відчувало стабільність на ринку, йому необхідно використати саме метод стратегічного планування, так як він дозволяє спрогнозувати майбутні події та завчасно підготуватися до них, забезпечити досягнення підприємством успіху та укріпленню конкурентних позицій на ринку.

У літературі існують різні підходи до визначення поняття «стратегічне планування», а саме : на думку американського вченого А. Чандлера стратегічне планування — це визначення головних довгострокових цілей і завдань підприємства, прийняття на пряму дій та розподіл ресурсів, необхідних для виконання встановлених цілей [2]. А. Томпсон з'ясував, що стратегічне планування — це планова робота, яка включає розробку прогнозів, програм та планів, в яких передбачаються цілі та стратегії поведінки об'єктів управління в перспективі, які дозволяють цим об'єктам ефективно функціонувати та швидко пристосовуватись до змін умов зовнішнього середовища [1]. Найбільш детально проаналізувати дане поняття змогли саме О. Сумець і М. Бондаренко, оскільки визначили, що стратегічне планування — це вид управлінської діяльності, пов'язаний з розробкою стратегій на основі набору дій і рішень (що приймаються керівництвом), спрямованих на досягнення цілей підприємства, що підтверджує необхідність розробки і формування на підприємстві стратегічного набору, як реального інструменту управління [5].

Як відомо, розвиток підприємства — це освоєння нових ринків, випуск нових видів продукції, впровадження нової техніки і технологій, визначення оптимальної моделі використання ресурсів, виконання цих завдань потребує втручання дій стратегічного характеру, розробка яких є предметом

стратегічного планування. Запровадження стратегічного планування також пов'язано з необхідністю реакції на зміни середовища функціонування підприємства, необхідністю забезпечення конкурентних переваг, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків тощо .

Метою стратегічного планування є пошук можливостей та шляхів ефективного функціонування підприємства в довгостроковій перспективі . Саме українським підприємствам важче застосувати концепцію стратегічного планування. Одразу можемо відмітити фактори , які суттєво стримають застосування концепції [2]:

- нерозвиненість теоретичних та методологічних засад розробки планів;
- неспроможність виробничо-управлінської системи сприймати вимоги зовнішнього та внутрішнього середовища та адекватно реагувати на них застосовуючи систему управління;
- низька кваліфікація персоналу та керівників планових служб;
- брак коштів для впровадження інноваційних процесів, що пов'язане зі складними умовами господарювання.

Також необхідно знати основні складові процесу стратегічного планування. Він охоплює такі елементи: аналітичні дії, ціле утворення , розробка стратегій, контроль реалізації стратегічного плану та оцінка.

Кожен елемент комплексу стратегічного планування складається з відповідних компонентів , поєднання яких дає можливість здійснювати процес стратегічного планування . Процес стратегічного планування — це послідовність взаємопов'язаних етапів, кожен з яких характеризується певними управлінськими діями та використанням специфічного методичного інструментарію. У процесі стратегічного планування залежно від прийнятого підходу виокремлюється від чотирьох до дев'яти етапів, кількість яких визначено за компонентами комплексу стратегічного планування або за їх елементами [1].

Рисунок 1 – Етапи процесу стратегічного планування (складено за даними [1-8])

На сучасному етапі входження України до загальноєвропейських та регіональних структур практично всі вітчизняні підприємства постають перед питанням: чи варто застосовувати стратегічне планування, чи приносить воно бажані результати. Щоб однозначно розв'язати будь-які сумніви, варто розглянути переваги та недоліки стратегічного планування.

Стратегічне планування має такі переваги [3]:

- дає змогу керівникам мислити стратегічно та перспективно;
- веде до чіткої координації зусиль управлінської ланки на різних рівнях організаційної структури;
- змушує керівництво визначити конкретні завдання всіх структурних підрозділів;
- сприяє посиленню взаємозв'язків та комунікацій між усіма ланками інноваційного управління, між спеціалістами та керівниками і т.д.;
- зменшує до мінімуму негативних наслідків змін;
- дає можливість врахувати зовнішні та внутрішні фактори, що призвели до певних змін.

Разом з перевагами, розглянемо ряд недоліків, які обмежують застосування стратегічного планування [3]:

- стратегічне планування не в змозі дати детального опису майбутнього підприємства, так як описується стан до якого повинна прямувати організація в майбутньому;
- для здійснення процесу планування потрібно витратити значний обсяг ресурсів та часу;
- помилки які можуть бути допущені при стратегічному плануванні призведуть до більш негативних наслідків;
- відсутність альтернативних планів;
- стратегічне планування повинно бути доповнено механізмами реалізації стратегічного плану, тобто ефект можливий не від планування, а від стратегічного управління.

Поняття стратегічний менеджмент тісно пов'язане з поняттям стратегічного планування. Можна сказати, що стратегічний менеджмент складається із комплексу стратегій, спрямованих на довготривале існування та розвиток підприємства, певний комплекс дій за допомогою яких підприємство зможе швидко відреагувати на зовнішні чинники впливу. Процес стратегічного планування є інструментом, який допомагає підвищити надійність управлінських рішень. Його головне завдання — обґрунтування нововведень і змін у діяльності підприємства [1].

Більш поглиблене вивчення стратегічного менеджменту, планування та удосконалення зовнішньоекономічної діяльності являються об'єктивно необхідними для підприємств. Це зумовлено насамперед [4]:

- прагненням функціонуючих в умовах глобалізації підприємств, отримати додатковий прибуток використовуючи переваги міжнародної праці та міжнародної економічної інтеграції;
- передбачити несприятливі дії зовнішніх факторів, які можуть відбутися на світовому ринку;
- бажанням прогнозувати своє майбутнє. Потрібно з'ясувати яким буде ринок, чого чекають споживачі, які його можливості для покращення експортного потенціалу, об'єму продаж і т.д.

В процесі стратегічного планування перше місце посідає формування стратегічного набору підприємства, який складається із переліку стратегій, тобто це прийняті керівництвом напрями і способи діяльності для досягнення довгострокових цілей розвитку підприємства. Можна сказати, що стратегічне планування є основою ефективного стратегічного менеджменту зовнішньоекономічної діяльності. Завдяки чому підприємство зможе перевірити правильність запланованих дій, які значною мірою вплинуть на його діяльність. В свою чергу чітко обґрунтований стратегічний менеджмент надасть можливість реорганізувати та децентралізувати процеси шляхом побудови організаційних структур з меншою кількістю рівнів управління.

Висновки

Отже, стратегічне планування відіграє важливу роль в управлінні та розвитку підприємства, визначаючи головні завдання, кроки та ресурси, які будуть необхідні для підвищення ефективності підприємства в процесі його становлення та функціонування на ринку.

Провівши дослідження можна визначити основні компоненти стратегічного планування в управлінні та розвитку підприємства:

1. Систематичний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища;
2. Пошук стратегічних цілей та орієнтирів;
3. Визначення стратегії їх досягнення;
4. Розробка стратегічного плану їх досягнення.

На підставі розглянутих елементів стратегічного планування можна сказати, що воно не є рішенням усіх проблем для підприємств. Потрібно розуміти, що стратегічне планування створює міст у майбутнє і використовується для переходу організації від того, якою вона є на даний момент, до того, якою вона хоче стати. З приводу цього П. Друкер зазначав, що стратегічне планування — це не

майбутні рішення, а вплив майбутнього на сьогоднішні рішення. При цьому розробляються нові можливості організації (фірми), наприклад зміна профілю підприємства, радикальна зміна технології, розширення виробничих потужностей тощо [5].

Список використаної літератури:

1. Кіяшко Є. В. Проблеми і необхідність впровадження в сучасних умовах стратегічного планування на підприємствах / Є. В. Кіяшко. // Вісник Хмельницького національного університету. - 2009. – № 3, Т. 1 – С.174 – 178.
2. Ноженко Д. Г. Стратегічне планування економічного розвитку вітчизняних підприємств / Д. Г.Ноженко // Молодий вчений. - 2015. – № 2 (17). – С.196 – 199.
3. Верещинська М.В. Стратегічний менеджмент як ефективний інструмент управління підприємством [Електронний ресурс] / Верещинська М.В., Мудра О.В. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_18/ek1_vereshinska.php
4. Карпенко М.О. Роль стратегічного планування в управлінні підприємством на сучасному етапі розвитку [Електронний ресурс]/ Карпенко М.О. Карпик Ю.С. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/457>.
5. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Н. В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
6. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
7. Dzhedzhula V. Methodological bases of concept formation and choice of innovative business strategies // Dzhedzhula V., Yepifanova I. // Baltic Journal of Economic Studies. - 2018. - Vol. 4, No. 3, - P. 51-59/
8. Джеджула В. В. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємств молочної галузі / Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Дзюбка М. Ю. // Інвестиції: практика та досвід. - 2018. - №11. - С. 12-14.

Лаптева Алла Олександрівна – студентка групи МОф-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: laptevaallochka@gmail.com

Науковий керівник: Єпіфанова Ірина Юріївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Lapteva Alla O. – student, faculty of management and informational security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, email: laptevaallochka@gmail.com

Yepifanova Iryna Yu. – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Finance and Innovation Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.